

Η.Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ροζαμούνδη

Με σχέδια τῆς Εὔης Τσακνιά

Κίχλη

Ροζαμούνδη

1994

ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ μὲ ρωτοῦν μερικοὶ φίλοι (ὄψιμοι, κυρίως), πῶς ἔμπλεξα, ἐγώ, μὲ τὸν Στρατό, καὶ ὑπηρετήσα σ' αὐτὸν τόσα χρόνια, ἔστω καὶ ὡς γιατρός... Ἔχω κατὰ καιροὺς ἐπιχειρήσει νὰ δώσω ποικίλες ἀπαντήσεις (ἢ καταστροφή πού πάθαμε στὴν Κατοχή, ἢ φτώχεια πού ἀκολούθησε, ὁ Ἐμφύλιος κ.τ.λ. — μέχρι καὶ σχετικὸς ὑπαινιγμοὺς σὲ ὀλόκληρο διήγημα ἔχω κάνει), ἀλλὰ συνήθως ὅσα λέω πέφτουν στὸ κενό. Οἱ ἄλλοι παρακολουθοῦν μηχανικά, γιὰ νὰ μὴν πῶ καὶ μὲ ἀδιαφορία, οἱ περισσότεροι δὲν ἀντιλαμβάνονται κὰν γιὰ ποιό πράγμα τοὺς μιλῶ. Ἔτσι, μετὰ ἀπὸ δοκιμὲς ἐπὶ δοκιμῶν, κατέληξα σὲ μιὰ ἀπάντηση σχεδὸν μονολεκτική:

— Ἡ Ροζαμούνδη, λέω.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἐντυπωσιακό. Τὰ πρό-

σωπα φωτίζονται, χαμογελοῦν μὲ σημασία, κουνᾶνε τὸ κεφάλι μὲ κατανόηση, συγκατανεύουν (μοιάζουν σχεδὸν νὰ ὑπερθεματίζουν), ἐνῶ μερικοὶ προχωροῦν καὶ παραπέρα.

— Γκομενίτσα; ρωτοῦν.

Κουνᾶ τὸ κεφάλι ἀόριστα — κι ἕκαστος ἀντιλαμβάνεται ὅ,τι νομίζει. Τίς οἶδε τί ἱστορίες φαντάζονται γιὰ μένα, ἀφήνω δὲ ποὺ ἓνας συνάδελφος μὲ ρώτησε κάποτε μὲ ὕφος περίπου προσβεβλημένο:

— Ποῦ τὴν βρῆκες, ρὲ μπαγάσα, μὲ τέτοιο ὄνομα;

Χαμογελοῦ ἱκανοποιημένος: ἄς' τους νὰ φαντάζονται. Κάποτε ὅμως βρέθηκα λίγο μπόσικος καί, ὄντας καὶ σὲ διάθεση ἐλαφρῶς ἐξομολογητική, προσέθεσα:

— Ἡ Ροζαμούνδη εἶναι ὁ Ἄντρέας.

Ὁ συνομιλητῆς μου μὲ κύτταξε περιφρονητικά, καὶ πρὶν καλὰ καλὰ προλάβω νὰ τελειώσω, μοῦ λέει στεγνά:

— Δὲ φτεῖς τ' ἀρχίδια σου, ποὺ θὰ μᾶς πεῖς κιόλας πῶς...

Πάντως σιγὰ σιγὰ τὰ ξέχασα ὅλα αὐτά — καὶ τὴν ἐπίκληση τῆς Ροζαμούνδης καὶ τὸν

Ἄντρέα. Τὸν θυμήθηκα μόλις πέρυσι, ὅταν (μετὰ ἀπὸ χρόνια) κατέβηκα στὸν τόπο μου νὰ ψηφίσω.

Τριγυρνοῦσα ἀργὰ τὸ βράδυ σὲ δρόμους ἀπόμερους, ἄσχημα πάντα φωτισμένους, ἀλλὰ μὲ ἄσφαλτο πιά, χωρὶς λάσπες καὶ νερά (καίτοι ἔβρεχε ραγδαῖα), ὅταν ξαφνικὰ βρέθηκα μπροστὰ στὸ πατρικὸ σπίτι τοῦ Ἄντρέα.

Ἦταν ἓνα ὠραῖο πέτρινο σπίτι, μὲ τεράστια περικλειστη αὐλή, μαρμάρινη, ὅπου κάποτε θὰ πρέπει νὰ κυκλοφοροῦσαν ἄμαξες, ἄλογα καὶ τέτοια. Σταμάτησα. Τὸ σπίτι ἦταν κλειστό, ἐγκαταλελειμμένο, ρήμαζε. Ὅταν, παληά, ἐπισκεπτόμουν τὸν Ἄντρέα (ἦμαστε συμμαθητές), ἐκεῖνος δὲν κατέβαινε ποτὲ στὴν εἴσοδο, ἀλλὰ μὲ ὑποδεχόταν σὲ κάποιο μισοσκότεινο σαλόνι, μὲ ἔντονη μπόχα κλεισούρας, καὶ ἀφοῦ πρῶτα μιλούσαμε περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων, στὸ τέλος κατευθυνόταν δῆθεν ἀδιάφορα στὸ πιάνο καί, κυττάζοντάς με βαθιὰ στὰ μάτια, σχεδὸν παρακλητικά, μὲ ρωτοῦσε ἐὰν ἤθελα νὰ ἀκούσω κάτι – ἐπισημαίνοντάς μου ταυτοχρόνως τὸ ἐπικίνδυνο τοῦ ἐγχειρήματος, δεδομένου ὅτι ὁ πατέρας του ἀνα-

παυόταν, ή μητέρα του υπέφερε από ήμικρανίες, ό αδελφός του μελετοῦσε για τὸ Πανεπιστήμιο κ.ο.κ.

Ὁ Ἀντρέας πιάνο δὲν κατάφερε νὰ μάθει ποτέ, ἀλλὰ ὑπερκινητικός, ὑπεραισιόδοξος καὶ φουριόζος ὅπως ἦταν πάντα, εἶχε καταφέρει νὰ παίξει (μὲ πολλά, ἐννοεῖται, λάθη) ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν *Ροζαμούνδη* τοῦ Σοῦμπερτ. Τὸν θυμᾶμαι νὰ κάθεται στὸ πιάνο, σεμνὸς στὴν ἀρχή, διστακτικός, μὲ τὴν πάροδο ὅμως τοῦ χρόνου νὰ παίρνει φόρα, νὰ αὐτοκουρδίζεται, μέχρι ποῦ ἔφθανε στὸ μοιραῖο σημεῖο, ὅπου (ὄρθιος, πλέον), ἔξαλλος καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ, πατοῦσε μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα τὰ πληκτρα καθ' ὅλο τὸ μῆκος τοῦ κλαβιέ, πρῶτα μὲ τὴν ὀνυχοφόρο φάλαγγα τοῦ δεξιοῦ δείκτη, καὶ ἀκολούθως (ἀνάποδα) μὲ τὴν ἀντίστοιχη τοῦ ἀντίχειρα, μὲ ἔνταση καὶ δύναμη φοβερή, ἐπιτυγχάνοντας ἔτσι τὴ μία μετὰ τὴν ἄλλη δύο ἀνατριχιαστικὲς συγχορδίες, πατώντας ταυτοχρόνως μέχρι παροξυσμοῦ ἐναλλάξ τὰ πεντάλ – καὶ ἐκεῖ τελείωνε, μαρμαρωμένος ξαφνικά, καὶ σὰν ἐξουθενωμένος, ἔτοιμος ὅμως καὶ για μιὰ βαθύτατη ὑπόκλιση, ἐὰν

τὸ ἀκροατήριον χειροκροτοῦσε μὲ τὸ ἀνάλογο πάθος.

Ἡ παράσταση αὐτή (διότι περὶ παραστάσεως ἐπρόκειτο) δινόταν σὲ κάθε περίσταση καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ πάσης ἐκδηλώσεως, πάντα δὲ μὲ τὸ ἴδιον ἀπόσπασμα τῆς *Ροζαμούνδης*, ὅποτε (μοιραῖα) ἐλάχιστα καθυστέρησε ἢ χλευαστικὴ ταύτιση Ἀντρέα-Ροζαμούνδης.

Βρισκόμαστε, πιά, στὴν τελευταία τάξη τοῦ σχολείου. Τὰ πράγματα εἶχαν σφίξει: τί κάνουμε τώρα; Λεφτὰ δὲν ὑπῆρχαν, προοπτικὲς ὁμοίως, δυνατότητα καμιά. Ὁ Ἐμφύλιος σερνόταν ἀκόμη. Κάποιο πρωὶ κι ἐνῶ κάναμε βόλτες στὸ προαύλιο (σπανίως μπαίναμε μέσα γιὰ μάθημα), μὲ πλησιάζει ἀκροποδητί, σχεδὸν χορευτικά, ὁ Ἀντρέας.

— Σὲ θέλω, μοῦ ψιθυρίζει.

— Τί συμβαίνει; τὸν ρωτῶ.

— Τὸ ἀπόγευμα στὶς πέντε, μοῦ λέει.

Καὶ σκύβοντας πιὸ κοντὰ στὸ αὐτί μου,

— Ἔλυσά τὸ πρόβλημά μας, προσθέτει μὲ σημασία. Σωθήκαμε!

Τριγυρνοῦσα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του ἀπὸ τὶς τρεῖς τὸ μεσημέρι, χωρὶς νὰ τολμῶ νὰ ἀγγίξω

τὸ ρόπτρο. Ὁ πατέρας του κοιμόταν ὡς τὶς τεσσεράμισι καὶ ἦταν αὐστηρὸς μὲ τὰ ὠράρια. Στὶς πέντε παρὰ πέντε (ρωτοῦσα κάθε τόσο τὴν ὥρα ἀπὸ τοὺς περαστικούς) χτύπησα τὴν πόρτα. Μοῦ ἀνοιξε ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του, φοιτητῆς ἰατρικῆς τότε, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε μὲ τόνο ἐπίσημο:

— Ὁ Ἀντρέας σὲ περιμένει στὸ σαλόνι.

Ὁ Ἀντρέας χοροπηδοῦσε πάνω κάτω, σὲ τρομερὴ ὑπερδιέγερση. Μάταια ἀνέμενα νὰ καθίσει κάπου, ἔστω καὶ στὸ πιάνο. Στὸ τέλος, μέσα ἀπὸ ἀοριστολογίες καὶ γενικότητες, μὲ τρόπο συνωμοτικὸ καὶ μὲ συνεχεῖς φυγές, μοῦ σκάει τὸ μυστικὸ, ὅπως τοῦ τὸ εἶχε ἐκθέσει ὁ ἀδελφός του. Ὅτι, δηλαδή, ὑπάρχει στὴ Θεσσαλονικὴ Στρατιωτικὴ Ἰατρικὴ Σχολή, δίνουμε ἐξετάσεις τὸν Αὐγούστο, μπαίνουμε, φοιτοῦμε στὸ Πανεπιστήμιο, ὅλα τὰ ἔξοδα πληρωμένα ἀπὸ τὴ Σχολή, ὅπου τρῶμε, πίνουμε καὶ κοιμόμαστε δωρεάν, μπλὲ στολές μὲ χρυσὰ κουμπιὰ τὸ ἀπόγευμα, σπαθάκι, ἔξοδος, γκομενίτσες κ.τ.λ.

— Σωθήκαμε, Λιά μου, μοῦ λέει στὸ τέλος, σχεδὸν δακρυσμένος.

Δώσαμε ἐξετάσεις. Ὁ Ἀντρέας δὲν πέρασε.
Ἔκτοτε τὸν ἔχασα ἐπὶ ὀλόκληρες δεκαετίες.

Τὸν συνάντησα αἰφνιδίως χθὲς τὸ πρωί,
ἐνῶ καθόμουν στὸ γραφεῖο τοῦ διευθυντοῦ
μιᾶς ἰδιωτικῆς κλινικῆς. Στὴν ἀρχὴ δὲν τὸν
ἀναγνώρισα, ἔτσι ὅπως βιάδιζε ἀργὰ ἀργὰ, μὲ
προσοχή, σχεδὸν σεμνά, φορώντας ἓνα ἄψογο
γκρι σταυρωτὸ κουστούμι καὶ κρατώντας ὑπὸ
μάλης τὴν τσάντα τοῦ ἱατρικοῦ ἐπισκέπτη. Κα-
θὼς ἔστρεψε νὰ φύγει, πρόφερα τὸ ὄνομά του
σιγά, σχεδὸν ψιθυριστά.

Γύρισε διστακτικά.

— Μὲ φωνάζατε; ρώτησε.

Σηκώθηκα. Μὲ ἀναγνώρισε, ἀλλὰ ἀρνήθη-
κε νὰ καθίσει, ἢ νὰ παραμείνει.

— Χάρηκα πὺς σὲ εἶδα, μοῦ λέει. Ἔχω νὰ
δῶ πολλοὺς γιατροὺς· δυστυχῶς μόνο κάθε
δεύτερη Παρασκευὴ μᾶς ἐπιτρέπουν ἐδῶ τὴν
εἴσοδο.

Κοντοστάθηκε. Ξαναγύρισε — καὶ στὰ μά-
τια του ἀναγνώρισα κάτι ἀπὸ τὴν παλῆὰ ἐκεί-
νη φλόγα.

— Ἐμεῖς δὲν ζοῦμε πιά, μοῦ λέει. Μετὰ τὰ
ὅσα συνέβησαν στὸν ἀδελφό μου καὶ στὴν κό-

ρη του, τὰ πληροφορήθηκες βέβαια, δὲν μιλάμε, δὲν ζοῦμε, πεθάναμε.

Σταμάτησε, καὶ ὕστερα σὰν νὰ ἔκανε κάποια ἑλαφρὰ ὑπόκλιση,

— Μὲ τὸν προσήκοντα σεβασμό, μοῦ λέει, χάρηκα, σὲ χαιρετῶ.

Ἔφυγε.

Τὰ εἶχα πληροφορηθεῖ, πράγματι — ἀλλὰ καὶ τὰ εἶχα ἤδη ξεχάσει. Ἡ κόρη τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ γιαιτροῦ, φοιτήτρια στὸ τελευταῖο ἔτος, ἔκανε ἀπόπειρα αὐτοκτονίας καὶ ἀπόμεινε φυτό. Τὴν εἶχαν στὴν ἑντατικὴ ἐπὶ μῆνες. Μετὰ ἀπὸ ἕναν χρόνον μάταιων προσπαθειῶν, ὁ πατέρας της, φορώντας τὴν ἰατρικὴ του μπλούζα καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸ σύννηθες ἐπιτελεῖο τῆς πρωινῆς ἐπισκέψεως, ἐν μέσῳ νεκρικῆς σιγῆς καὶ καταπλήξεως ἀποσυνέδεσε, μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, τὰ μηχανήματα ποὺ τὴν κρατοῦσαν (δῆθεν) στὴ ζωὴ. Τὴν κήδεψαν, ἐν κλειστῷ κύκλῳ, σὲ κάποιο νεκροταφεῖο τῆς πρωτεύουσας.

Τὸ ἐπόμενο πρωὶ ὁ γιαιτρὸς βρέθηκε νεκρὸς στὸ κρεβάτι του — πέθανε, καθὼς ἐλέχθη τότε, ἀπὸ ἀνακοπὴ τῆς καρδιάς.